

Försvarsutskottets betänkande

1980/81:10

om besparingar inom ekonomiskt försvar (prop. 1980/81:20)

I betänkandet behandlas de förslag i bilaga 10 (handelsdepartementet) till proposition 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten, m. m. som regeringen – efter föredragning av handelsministern, statsrådet Staffan Burenstam Linder – har förelagt riksdagen att anta i fråga om ekonomiskt försvar (punkten 7 och punkten 10 i motsvarande del). I betänkandet behandlas också motionerna 1980/81:78 (yrkande 2), 1980/81:84 (yrkande 2) och 1980/81:101 (yrkandena 1 a. och 3), som har väckts med anledning av propositionen.

Näringsutskottet har lämnat yttrande till försvarsutskottet över ifrågavarande del av propositionen jämte motioner. Yttrandet redovisas i en bilaga till betänkandet.

Propositionen

Regeringen har i propositionen (bil. 10 punkt 7 s. 6–10) föreslagit riksdagen

1. att godkänna de åtgärder för försörjningsberedskapen på tekoområdet som föredragande statsrådet har förordat,
2. att medge att från budgetåret 1979/80 reserverade medel om 5 milj. kr. jämte 2 milj. kr. som anvisats för budgetåret 1980/81 inom programmet Beklädnad m. m. under anslaget F 3. Beredskapslagring förs över till anslaget F 4. Industriella åtgärder,
3. att medge att under budgetåret 1980/81 realiserade inkomster från försäljning ur beredskaps- och buffertlagren inom programmet Beklädnad m. m. om högst 16 milj. kr. får föras över till anslaget F 4. Industriella åtgärder.

Vidare har regeringen (punkt 10 s. 11) berett riksdagen tillfälle att ta del av inriktningen av de besparingsåtgärder m. m. inom handelsdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1981/82 som föredragande statsrådet har redovisat.

I detta betänkande behandlas regeringens inriktning av besparingsåtgärderna till den del de hänför sig till det ekonomiska försvaret.

Motionerna

1980/81:78 av Eric Holmqvist m. fl. (s) sävitt avser yrkande 2 att riksdagen begär förslag till riksdagen av innebörd att driften av beredskapslager

för olja från och med den 1 juli 1981 skall bestridas genom medel ur oljelagringsfonden.

1980/81:84 av Ingvar Svanberg m. fl. (s) såvitt avser yrkande 2 att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om tekopolitikens inriktning.

1980/81:101 av Lars Werner m. fl. (vpk) såvitt avser yrkandena

att riksdagen beslutar avslå proposition 1980/81:20 vad avser minskat anslag till ekonomiskt försvar (yrkande 1 a.).

att riksdagen uttalar att propositionens skrivning rörande tekopolitiken ej får föranleda uppgivande av riktmärket att svensk tekoproduktion skall svara för minst 30 % av tillförseln till den svenska marknaden (yrkande 3).

Utskottet

I propositionen behandlas inledningsvis *investeringarna över statsbudgeten budgetåren 1980/81 och 1981/82* (bil. 10 s. 6–7). Handelsministern uppger i det sammanhanget att investeringarna under budgetåret 1981/82 enligt anvisningar av regeringen bör minskas från 224 milj. kr. för innevarande budgetår till 162 milj. kr. under budgetåret 1981/82, dvs. med 62 milj. kr. Regeringen avser att i 1981 års budgetproposition närmare precisera hur en sådan besparing bör fördela sig på olika områden inom det ekonomiska försvaret.

Motion 101 (vpk) vänder sig mot dessa besparingssträvanden genom ett yrkande om avslag på propositionen såvitt avser minskat anslag till ekonomiskt försvar. Även i den socialdemokratiska motionen 78 riktas kritik mot denna besparingsinriktning. Motionärerna avser att återkomma till frågan i motion med anledning av 1981 års budgetproposition och har nu inget yrkande.

Utskottet kan för sin del t. v. godta den inriktning av besparingssträvandena mot en minskning av investeringsmedel för det ekonomiska försvaret som handelsministern anmäler. Utskottet vill dock inte ta slutlig ställning i frågan förrän innebörden av den planerade besparingen har preciserats närmare. Motion 101 bör avslås i denna del.

Handelsministern tar i propositionen (bil. 10 s. 7–9) också upp *den statliga politiken på tekoområdet*. Han pekar på de beslutade målen för försörjningsberedskapen inom området och de åtgärder som har vidtagits för att nå dem. Han uppehåller sig särskilt vid näringsutskottets uttalande (NU 1978/79:48 s. 23, rskr 1978/79:390) att det långsiktiga målet för den statliga tekopolitiken bör vara att svensk tekoindustri skall svara för 30 % eller mer av den totala tillförseln av tekovaror. Han konstaterar att denna produktionsnivå inte har uppnåtts på flera år samt anför:

Målen för tekopolitiken måste ses i förhållande till de konkurrensmässiga förutsättningar som finns att upprätthålla en viss produktionsnivå.

Den grundläggande förutsättningen är härvid hur det svenska kostnadsläget utvecklas i förhållande till våra viktigaste konkurrentländer, dvs. främst EG/EFTA-området varifrån ca 70 % av vår import av tekovaror kommer och dit närmare 90 % av vår tekoexport säljs. Om en tillräcklig konkurrenskraft inte kan uppnås och om målen skall vidmakthållas återstår endast att tillgripa stödåtgärder och/eller handelspolitiska restriktioner. Utrymmet för sådana åtgärder är emellertid begränsat mot bakgrund av det statsfinansiella läget och de handelspolitiska åtagandena.

Handelsministern uppger att det kommer att finnas ett samlat bedömningsunderlag för den fortsatta inriktningen av den statliga tekopolitiken senare i höst. Han avser att i samråd med cheferna för arbetsmarknads- och industridepartementen återkomma till dessa frågor liksom till målet för försörjningsberedskapen på tekoområdet i 1981 års budgetproposition.

I motionerna 1980/81: 84 (s) och 1980/81:101 (vpk) vänder sig motionärerna mot handelsministerns uttalanden om den statliga tekopolitiken, vilka bedöms antyda en avsikt att föreslå en revidering av denna.

I motion 84 finner motionärerna det vara helt orimligt att, som regeringen gör, först tillåta en snabb utslagning av produktionskapacitet i tekoindustrin och därefter anpassa målen för tekopolitiken till den uppkomna situationen. De understryker att riksdagens mål för tekopolitiken är fastlagda och att det är regeringens uppgift att genom aktiva insatser säkerställa att målen uppnås. Detta bör enligt motionärerna ges regeringen till känna.

Även i motion 101 anser man det vara oacceptabelt att sänka målen för tekopolitiken. Motionärerna slår vakt om det långsiktiga målet att svensk tekoproduktion skall svara för minst 30 % av tillförseln till den svenska marknaden.

Näringsutskottet erinrar i sitt yttrande om att förslag angående den framtida inriktningen av den statliga politiken på tekoområdet kommer att föreläggas riksdagen i början av år 1981. Vidare pekar näringsutskottet på att tekodelegationen nyligen har överlämnat en rad förslag till åtgärder och att beredningen av hithörande frågor f. n. pågår inom regeringskansliet. Näringsutskottet anser att det inte finns skäl för riksdagen att göra något uttalande med anledning av vad som anförts i propositionen om mål för tekopolitiken. Inte heller synes det, anför näringsutskottet, motiverat att riksdagen nu gör uttalanden av den innebörd som föreslås i motionerna 1980/81: 84 (s) och 1980/81:101 (vpk).

Försvarsutskottet anser i likhet med näringsutskottet att riksdagen – i avvaktan på aviserade förslag i budgetpropositionen 1981 – nu inte bör göra något uttalande om tekopolitikens inriktning. Motionerna 1980/81: 84 och 1980/81: 101 bör avslås i berörda delar.

De åtgärder för försörjningsberedskapen på tekoområdet som regeringen i propositionen föreslår riksdagen att godkänna gäller en omdisposition av högst 23 milj. kr. till anslaget F 4. Industriella åtgärder. Sammanlagt 7

milj. kr. tas av medel som står till förfogande under anslaget F 3. Beredskapslagring. Återstoden beräknas kunna frigöras genom försäljning av vissa tekovaror ur beredskaps- och buffertlager. De omdisponerade medlen avses för avskrivnings- och försörjningsberedskapslån. Handelsministern anser att resurserna genom omfördelningen utnyttjas på ett effektivare sätt som kan medföra besparingar på sikt. Omdisponeringen får, framhåller handelsministern, ske i den utsträckning som det är möjligt att realisera beredskaps- och buffertlager. Han anmäler att åtgärderna innebär en viss minskning av måluppfyllelsen i fråga om beredskapslagring av tekovaror.

Som framgår av föregående redogörelse innebär de föreslagna åtgärderna att resurserna för beredskapslagring av tekovaror omfördelas för att användas till att genom industriella åtgärder trygga försörjningsberedskapen inom området. Utskottet godtar de föreslagna åtgärderna. Som framgår av propositionen kommer underlag för ett principiellt ställningstagande till hur försörjningsberedskapens krav inom tekoområdet långsiktigt skall tillgodoses att ges riksdagen i 1981 års budgetproposition.

I motion 1980/81: 78 (s) yrkas att riksdagen begär förslag från regeringen att driften av beredskapslager för olja från den 1 juli 1981 skall bestridas av medel ur *oljelagringsfonden*.

Oljelagringsfonden tillförs den beredskapsavgift som tas ut av konsumenterna i samband med köp av olja och bensin. Av medel från oljelagringsfonden bestrids investeringar i statliga oljelager m. m. medan driften av dem finansieras över statsbudgeten.

Enligt motionärernas mening är det rimligt att man via oljelagringsfonden också betalar driftkostnaderna för oljelagringen. Motionärerna beräknar att de för nästa budgetår kommer att uppgå till ca 200 milj. kr. En överflyttning av driftkostnaderna till oljelagringsfonden skulle alltså enligt motionärerna innebära att statsbudgeten avlyfts ett belopp av denna storlek. Någon förändring av beredskapsavgiften bedömer de f. n. inte vara behövlig.

För budgetåret 1980/81 har under anslaget F 2. Drift av beredskapslager beräknats 177 milj. kr. för programmet Bränslen och drivmedel m. m. och 53 milj. kr. för programmet Kemiska produkter m. m. Enligt en preliminär beräkning hänför sig 150 resp. 20 milj. kr. därav till varor och anläggningar som ursprungligen har finansierats från oljelagringsfonden. Av detta belopp beräknas ca 154 milj. kr. utgöra räntekostnader medan resten (16 milj. kr.) hänför sig till övriga driftkostnader. För budgetåret 1981/82 har överstyrelsen för ekonomiskt försvar begärt sammanlagt 328 milj. kr. för driften av beredskapslager inom nämnda program. Äskandet kommer att behandlas i en särskild proposition om energiförsörjningen som avses föreläggas riksdagen under våren 1981.

Utskottet anser – inte minst mot bakgrund av riksdagens uttalande nyligen om inriktningen av besparingsåtgärderna i statsverksamheten (FiU

1980/81:10, rskr 1980/81:23) – att det är nödvändigt att ta till vara varje möjlighet till besparingar. Regeringen bör därför ges i uppdrag att närmare överväga om det är lämpligt och medför besparingar att låta driftkostnader för oljelagring helt eller delvis bestridas från oljelagringsfonden. Därvid bör särskilt beaktas principiella och budgettekniska synpunkter.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. *beträffande åtgärder för försörjningsberedskapen på tekoområdet*
 - a. att riksdagen godkänner de åtgärder som föredragande statsrådet har förordat,
 - b. att riksdagen medger att från budgetåret 1979/80 reserverade medel om 5 milj. kr. jämte 2 milj. kr. som anvisats för budgetåret 1980/81 inom programmet Beklädnad m. m. under anslaget F 3. Beredskapslagring förs över till anslaget F 4. Industriella åtgärder,
 - c. att riksdagen medger att under budgetåret 1980/81 realiserade inkomster från försäljning ur beredskaps- och buffertlagren inom programmet Beklädnad m. m. om högst 16 milj. kr. får föras över till anslaget F 4. Industriella åtgärder,
2. *beträffande inriktningen av besparingsåtgärder m. m. i fråga om ekonomiskt försvar inom handelsdepartementets verksamhetsområde*
 - a. att riksdagen med avslag på motion 1980/81:101, yrkande 1 a., lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har redovisat rörande besparingar av investeringsmedel under budgetåret 1981/82 inom det ekonomiska försvaret,
 - b. att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81:84, yrkande 2, och 1980/81:101, yrkande 3, lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet har redovisat rörande tekopolitikens inriktning,
 - c. att riksdagen lämnar utan erinran vad föredragande statsrådet i övrigt har redovisat,
3. *beträffande utnyttjande av oljelagringsfonden för vissa driftkostnader*

att riksdagen med anledning av motion 1980/81:78, yrkande 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

Stockholm den 27 november 1980

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: Per Petersson (m), Eric Holmqvist (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Gudrun Sundström (s), Hans Lindblad (fp), Roland Brännström (s), Gunnar Oskarson (m), Åke Gustavsson (s), Evert Hedberg (s), Göthe Knutson (m), Anders Gernandt (c), Holger Bergman (s), Eric Hägelmark (fp), Anita Johansson (s) och Eivor Nilson (c).

Reservation

Eric Holmqvist, Gudrun Sundström, Roland Brännström, Åke Gustavsson, Evert Hedberg, Holger Bergman och Anita Johansson (alla s) anser

dels att den del av utskottets anförande som på s. 3 börjar "Näringsutskottet erinrar" och slutar "i berörda delar" bort ha följande lydelse:

Av propositionen framgår att den svenska tekoindustrins andel av den totala tillförseln av tekovaror till den svenska marknaden ligger på en betydligt lägre nivå än vad som enligt riksdagens beslut skall gälla som ett långsiktigt mål för tekopolitiken. I en avvikande mening till näringsutskottets yttrande av de socialdemokrater som deltog i ärendets handläggning erinras om detta förhållande, som enligt deras uppfattning kan föras tillbaka på regeringens passivitet i frågan.

Vidare konstaterar man att det antyds i propositionen att regeringen avser föreslå att det långsiktiga målet för tekopolitiken skall revideras. Mot denna bakgrund föreslås i den avvikande meningen att riksdagen uttalar att det är regeringens uppgift att genom aktiva insatser säkerställa att det mål som riksdagen har fastlagt för tekopolitiken uppnås.

Försvarsutskottet anser att det mål som har ställts upp för den svenska tekopolitiken skall stå fast. Det är med denna utgångspunkt angeläget att regeringen erinras om att den genom aktiva insatser skall säkerställa att målet uppnås. Vad utskottet har anfört om målet för tekopolitiken bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett sådant uttalande svarar mot vad som yrkas i motion 1980/81:84, yrkande 2. Det ligger också i linje med önskemålet i motion 1980/81:101, yrkande 3.

dels att utskottets hemställan i moment 2 b bort ha följande lydelse:

b. att riksdagen med anledning av propositionen samt med bifall till motionerna 1980/81:84, yrkande 2, och 1980/81:101, yrkande 3, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört rörande tekopolitikens inriktning.

Särskilt yttrande

av Eric Holmqvist, Gudrun Sundström, Roland Brännström, Åke Gustavsson, Evert Hedberg, Holger Bergman och Anita Johansson (alla s) angående resurserna för beredskapslagring och industristöd.

Regeringen har i propositionen förutskickat att en minskning skall ske av resurserna för beredskapslagring och industristöd med ca 60 milj. kr. Beloppet utgör drygt en fjärdedel av de medel som för innevarande budgetår anvisats för dessa ändamål.

En sådan kraftig minskning av resurserna kan innebära allvarliga men för våra möjligheter att upprätthålla en god försörjningsberedskap samt försvåra den nyorientering inom det ekonomiska försvaret som överstyrelsen för ekonomiskt försvar fört fram i perspektivplaneringen fas 2. Vi kommer att granska regeringens kommande förslag mot denna bakgrund.

Näringsutskottets yttrande*Bilaga***1980/81: 1 y****över viss del av proposition 1980/81: 20 om besparingar i statsverksamheten, m. m., jämte motioner***Till försvarsutskottet*

Försvarsutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten m. m. bilaga 10 (handelsdepartementet) punkt 7 jämte motioner. Näringsutskottet behandlar i detta yttrande vad som under nämnda punkt anförs om inriktningen av den statliga politiken på tekoområdet m. m. samt motion 1980/81:84 av Ingvar Svanberg m. fl. (s) yrkande 2 och motion 1980/81:101 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 3.

I propositionen (bil. 10 s. 7–9) lämnar handelsministern en redogörelse för de mål för den statliga tekopolitiken som har beslutats av riksdagen, senast våren 1979. Inom regeringskansliet pågår f. n. arbete med att förbereda ett förslag till riksdagen rörande den fortsatta inriktningen av den statliga tekopolitiken. Hithörande frågor avses, sägs det i propositionen, bli behandlade i 1981 års budgetproposition. I detta sammanhang redovisas i propositionen uppgifter som visar att den svenska produktionens andel av tillförseln fortsätter att minska.

I anslutning till redogörelsen uttalar handelsministern att målen för tekopolitiken måste ses i förhållande till de konkurrensmässiga förutsättningar som finns att upprätthålla en viss produktionsnivå. Den grundläggande förutsättningen är härvid hur det svenska kostnadsläget utvecklas i förhållande till våra viktigaste konkurrentländer. Om en tillräcklig konkurrenskraft inte kan uppnås och om målen skall vidmakthållas återstår enligt handelsministern endast att tillgripa stödåtgärder och/eller handelspolitiska restriktioner. Utrymmet för sådana åtgärder är emellertid begränsat mot bakgrund av det statsfinansiella läget och de handelspolitiska åtagandena, anför handelsministern.

Uttalandena i propositionen antyder en avsikt att föreslå en revidering av målet för tekopolitiken, anförs det i motion 1980/81:84 (s). Genom passivitet har regeringen tillåtit en snabb utslagning av produktionskapacitet, anser motionärerna. De föreslår ett riksdagsuttalande av innebörd att riksdagens mål för tekopolitiken är fastlagt och att det är regeringens uppgift att genom aktiva insatser säkerställa att målet uppnås. Enligt motion 1980/81:101 (vpk) kan handelsministerns uttalande tolkas som ett uppgivande av de riktlinjer som riksdagen beslutat för tekopolitiken. En fortsatt ökning av importandelen av tekovaror kan inte accepteras, menar motionärerna och föreslår att riksdagen skall uttala att "riktmärket att

svensk teko-produktion skall svara för minst 30% av tillförseln till svenska marknaden" inte får ges upp.

Näringsutskottet redovisar i det följande de uttalanden som åren 1978–1980 har gjorts av utskottet och riksdagen när det gäller inriktningen av den statliga politiken på tekoområdet.

Riksdagen anmodade i december 1978 regeringen att utarbeta en övergripande plan för samhällets insatser på tekoområdet på såväl kort som lång sikt (NU 1978/79: 16, rskr 1978/79: 122). Planen borde syfta till att den dåvarande produktionsvolymen i allt väsentligt skulle bibehållas. Den borde grundas på försörjningspolitiska och arbetsmarknadspolitiska bedömningar och vidare innehålla förslag till samordnande insatser från samhällets sida, ägnade att underlätta strukturförändringar i socialt acceptabla former med hänsynstagande till den regionala balansen.

I mars 1979 lade regeringen fram proposition 1978/79: 145 om åtgärder för tekoindustrin. Propositionen innehöll en övergripande plan för tekoindustrin för budgetåren 1979/80–1981/82. I planen angavs bl. a. nivåer för den löpande produktion av olika tekovaror som behövdes av försörjningsberedskapsskäl.

Näringsutskottet (NU 1978/79: 48) konstaterade att proposition 1978/79: 145 i vissa hänseenden inte motsvarade de av riksdagen tidigare uppställda kraven. I detta sammanhang uttalade utskottet bl. a. att situationen för tekoindustrins del från flera utgångspunkter var allvarlig. Utskottet anförde vidare att det är ett vitalt intresse för svenskt vidkommande att landet har en livskraftig och, så långt möjligt, diversifierad tekoindustri inom landets gränser. Ett rimligt mått av försörjningsberedskap förutsätter, framhöll utskottet, att tillgången på maskiner och välutbildad personal är säkerställd redan i fredstid. Utskottet ansåg att riksdagen inte borde frångå sitt tidigare önskemål om att den dåvarande produktionsvolymen i allt väsentligt skulle bibehållas. En planering med detta mål borde, anförde utskottet, som riksdagen redan uttalat grundas på försörjningspolitiska, arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska bedömningar (s. 15). Riksdagen gav som sin mening till känna vad utskottet anförde i nu berörda delar (rskr 1978/79: 390).

I annat sammanhang (s. 23) erinrade utskottet om att Sveriges behov av tekovaror vid denna tidpunkt till mer än 70% täcktes av importerade varor. För vissa varor låg importandelen över 80%. Utskottet uttalade att ett långsiktigt mål för den statliga tekopolitiken borde vara att svensk industri skall svara för 30% eller mer av den totala tillförseln av tekovaror. Någon formell låsning på denna nivå borde dock ej komma i fråga, sade utskottet vidare. Uttalandet gjordes inledningsvis i ett avsnitt där utskottet föreslog vissa meningssyftningar av riksdagen beträffande handelspolitiska åtgärder.

Våren 1980 avstyrkte utskottet en socialdemokratisk partimotion i vilken riktades kritik mot regeringens sätt att verkställa riksdagens tekobe-

slut från våren 1979. Utskottet erinrade härvid (NU 1979/80: 39 s. 13) om att regeringen hade givit direktiv till olika utredningsorgan att beakta innehållet i bl. a. näringsutskottets betänkande år 1979 om tekoindustrin. En "bärande tanke" i detta betänkande var att 1978 års produktionsvolym i tekoindustrin i allt väsentligt skulle bibehållas. Den plan med detta mål som utskottet efterlyste skulle grundas på försörjningspolitiska, arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska bedömningar. Utskottet utgick från att detta av riksdagen uppställda krav utgjorde "själva utgångspunkten för utredningsarbetet" och ansåg det inte erforderligt med ett särskilt uttalande från riksdagens sida härom.

De socialdemokratiska ledamöterna i utskottet pekade i en reservation (s. 22) på "att ett annat av de mål som riksdagen har uppställt för tekobranschen, nämligen att svensk industri helst bör svara för 30% eller mera av den totala tillförseln av tekovaror, inte har kunnat upprätthållas". De ansåg att riksdagen borde uttala att de blivande utredningsförslagen skulle svara mot målet att produktionsvolymen i tekoindustrin skall i stort bibehållas.

Tekodelegationen har i en skrivelse till regeringen den 20 oktober 1980 redovisat bedömningar och förslag till åtgärder. Delegationen har härvid gjort följande tolkning av statsmakternas mål för tekopolitiken:

En långsiktig planering av de statliga åtgärderna kräver att ett mål för tekopolitiken fastlagts. Så har också skett genom riksdagsbehandlingen våren 1979 och 1980.

Riksdagen har sålunda uttalat att målet för samhällets tekopolitik bör vara att nuvarande produktionsvolym i allt väsentligt bör bibehållas. En på så sätt formulerad målsättning inrymmer vissa tolkningssvårigheter, tekniska och andra. Såsom övergripande mål framstår den dock som väl definierad.

Med hänsyn till målets betydelse från planeringssynpunkt finns det anledning att inledningsvis söka penetrera innebörden av det.

En stark tillbakagång har karaktäriserat utvecklingen av tekoindustrin under de senaste decennierna. Successivt har den internationella konkurrensen ökat, bl. a. som följd av en fortgående utbyggnad av exportkapaciteten i länder med ett helt annat kostnadsläge. Anpassning till ett förändrat konkurrensläge har krävt betydande omställningar. Delar av den textila tillverkningsindustrin har nästan helt upphört. Den av produktionsinskränkningen och rationaliseringen uppkomna sysselsättningsminskningen har varit omfattande. Arbetslösheten har, speciellt regionalt, varit svärbemästrad. Krypningen av industrin har nu nått ett läge där frågan om att kunna upprätthålla en produktionsnivå i fredstid som möjliggör en tillräcklig försörjning av befolkningen i kristid har fått en central betydelse för fortsatta överväganden om tekopolitiken. Enligt riksdagens beslut skall vid planeringen för uppnående av målet om en i allt väsentligt bibehållen produktionsvolym hänsyn tagas förutom till försörjningspolitiska skäl, jämväl till arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska skäl. Av betydelse är också näringsutskottets understrykande av att det är ett vitalt intresse att landet har en livskraftig och så långt möjligt diversifierad tekoindustri.

Med fastställandet av "en i allt väsentligt oförändrad produktionsvolym" som mål har man icke i och för sig tagit ställning till hur denna produktion finner avsättning – på hemmamarknad eller på export. Om motivet har varit att gardera en levande produktion, tillräcklig för att i avspärningstider tillgodose försörjningskravet, är det av underordnad betydelse att en del av produktionen under normala förhållanden går på export. Den delen kan tas i anspråk för hemmamarknaden under en kristid. Motsvarande bedömning kan göras i fråga om sysselsättning och regional utveckling.

Vid riksdagsbehandlingen förekom en ytterligare formulering av produktionsmålet. I anslutning till behandlingen av den i motioner väckta frågan om importpolitiken uttalade näringsutskottet att importutvecklingen trots vidtagna åtgärder ger anledning till oro. Utskottet står icke främmande för att ytterligare åtgärder i importbegränsande syfte kan behöva tillgripas och uttalade i detta sammanhang att ett långsiktigt mål för den statliga tekopolitiken bör vara att svensk industri skall svara för 30 procent eller mer av den totala tillförselein av tekovaror men tillägger att någon formell lösning på denna nivå icke bör komma i fråga. Det framgår dock icke klart att riksdagen vid behandlingen uttryckligen ställt sig bakom en sådan målformulering.

Det av riksdagen på ett konkret sätt angivna målet för planeringsarbetet, nämligen att nuvarande (vid 1980 års riksdag angivet till 1978 års) produktionsvolym i allt väsentligt skall bibehållas och att planeringen skall grundas på försörjningspolitiska, arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska bedömningar har bildat utgångspunkt för delegationens bedömningar och förslag.

Av den föregående redogörelsen framgår att frågan om den framtida inriktningen av den statliga politiken på tekoområdet kommer att föreläggas riksdagen i början av år 1981. Tekodelegationen har nyligen – på grundval av ett omfattande utredningsmaterial som har utarbetats inom kommerskollegium, överstyrelsen för ekonomiskt försvar, arbetsmarknadsstyrelsen och statens industriverk – till regeringen överlämnat en rad förslag till åtgärder. Beredningen av hithörande frågor pågår f.n. inom regeringskansliet. Utskottet anser att det inte finns skäl för riksdagen att göra något uttalande med anledning av vad som anförs i propositionen om mål för tekopolitiken. Inte heller synes det motiverat att riksdagen nu gör uttalanden av den innebörd som föreslås i här behandlade delar av motionerna 1980/81: 84 (s) och 1980/81: 101 (vpk). Ifrågavarande motionsyrkanden avstyrks sålunda.

Stockholm den 18 november 1980

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Birgitta Hambraeus (c), Tage Adolfsson (m), Lennart Pettersson (s), Bengt Sjönell (c), Rune Jonsson (s), Wivi-Anne Radesjö (s) och Christer Eirefelt (fp).

Avvikande mening

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Lilly Hansson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson och Wivi-Anne Radesjö (alla s) anser att den del av yttrandet som börjar med "Av den" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Av propositionen framgår att den svenska tekoindustrins andel av den totala tillförseln av tekovaror till den svenska marknaden ligger på en betydligt lägre nivå än vad som enligt riksdagens beslut skall gälla som ett långsiktigt mål för tekopolitiken. Detta förhållande kan föras tillbaka på regeringens passivitet i frågan.

I propositionen antyds nu att regeringen – som en konsekvens av sin passivitet – har för avsikt att föreslå en revidering av det av riksdagen beslutade långsiktiga målet för tekopolitiken. Detta långsiktiga mål har uttryckts så, att 1978 års produktionsvolym i tekoindustrin skall bibehållas i det väsentliga. Det har också framhävts att svensk industri bör svara för 30% eller mer av den totala tillförseln av tekovaror till den svenska marknaden.

Mot här angiven bakgrund anser utskottet att det finns anledning erinra om att det är regeringens uppgift att genom aktiva insatser säkerställa att det mål som riksdagen fastlagt för tekopolitiken uppnås.

Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av här angiven innebörd. Ett sådant uttalande svarar mot vad som föreslås i den här behandlade delen av motion 1980/81: 84 (s). Det ligger också i linje med önskemålet i motion 1980/81: 101 (vpk).